

med obema in kako silno z globokostjo misli in duhovitostjo besede sveti Pavel nadkriljuje velikega poganškega misleca. Naj bi prebral vsaj kratko pisemce na Filemona, ki vsebuje toliko toplega čuvstvovanja in globokih misli, da je pravi umetniški biser in bi tudi modernemu pisatelju mogel podati snov za delo, vredno „Quo vadis-a“ ali „Ben-Hurja“. Sveti Pavel je brezdvomno ena največjih in najduhovitejših prikazni v zgodovini, tudi če popolnoma abstrahiramo od katoliškega stališča. Aškerc je pa naredil iz njega napol idijota. Če bo tako prevračal zgodovino, kako bi nam mogel potem razložiti veliki dogodek začetka krščanstva? Kako je nastalo in kako je zmagalo krščanstvo, če je bilo poganstvo tako lepo in dobro, a prvi oznanjevalci krščanstva taki idijoti? To naj nam odgovori „vestni zgodovinar“!

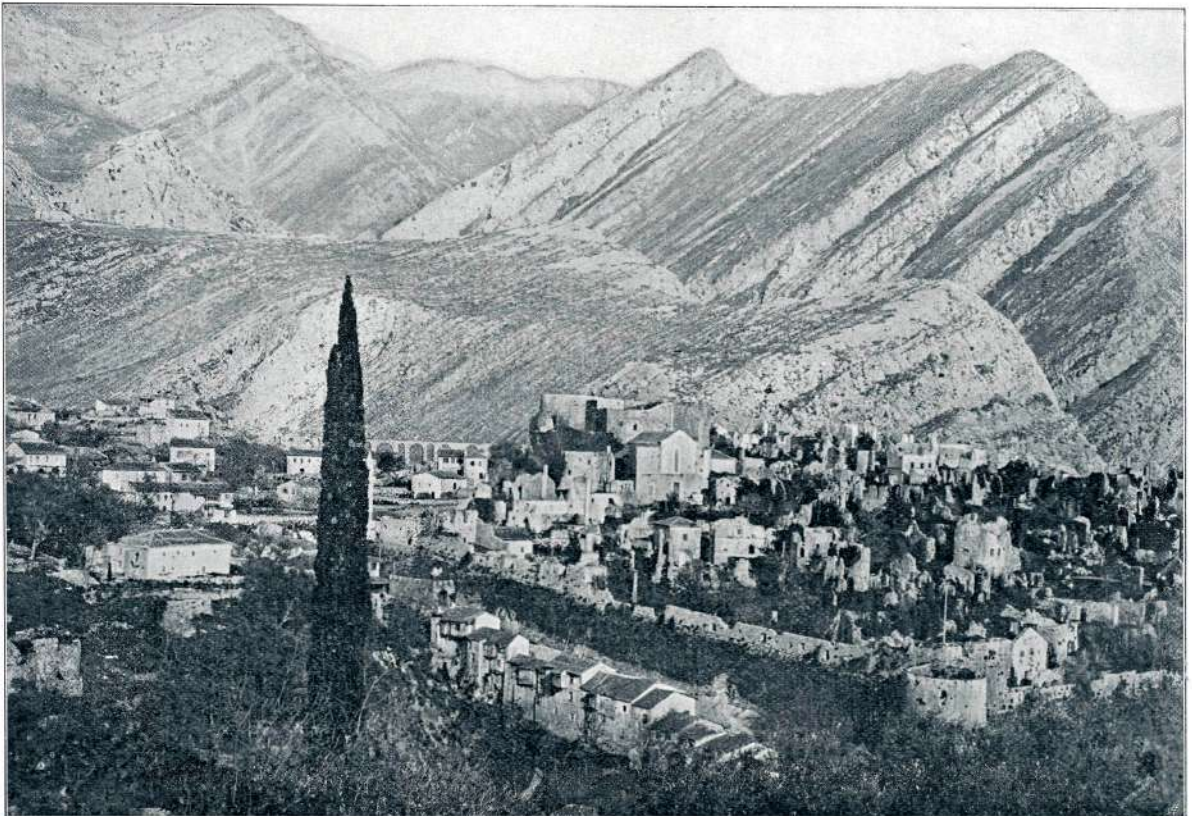
Die osteuropäischen Literaturen und die slawischen Sprachen. „Kultur der Gegenwart“, znana zbirka, ki jo izdaja P a v e l H e n n e b e r g, je prinesla pod naslovom: „Die osteuropäischen Literaturen und die slawischen Sprachen“ najprej pregled razvoja slovanskih jezikov, nato pa posamezne slovanske literature. Izmed neslovanskih slede novogrška, ogrska, estniška, litovska in letska. Nas zanima predvsem pregled jugoslovanske in specielno slovenske, ki nam jo podaja profesor Murko, in oris zgodovinskega razvoja in današnjega stanja slovenskega jezika, ki ga je priskrbel profesor Jagić.

Profesor Murko je očrtal v kratkih potezih paralelno vse jugoslovanske literature. Splošno rečeno so posamezne dobe slovenskega slovstva dobro ka-

rakterizirane, razvoj idej v njih kratko in pregledno sestavljen. Škoda je le, da je naši literaturi odmerjenega tako malo prostora, tako da bi se dalo semintja dostaviti še marsikaj važnega. Toda najsi bo prostor še tako odmerjen, imen kot so Detela, Meško, Finžgar, Kette in Medved vendar tudi v najkrajšem „pregledu“, če ga hočemo po pravici tako imenovati, ne moremo pogrešati.

Profesor Jagić označuje mejo Slovencev s tem-le stavkom: „Die in Steiermark (südlich der Drau), Kärnten (nur noch in einigen Tälern), Krain, Nordistrien und im Küstenland von Triest bis Görz (teilweise auch in Norditalien) wohnenden... Slowenen“. Neverjetno! Kam je pa založil profesor Jagić štajerske, na severu Drave bivajoče Slovence? In ogrske? In na Koroškem je vendar tretjina (po vladnem štetju seveda le slaba) prebivavcev Slovencev! Ko bi g. pisatelj vzel v roke vsaj kak nemški zemljevid, kjer je marsikak kraj primaknjen Nemcem v prid, bi videl, da ni Drava meja med Slovenci in Nemci. Odkod sta pa Miklošič in Vraz? Tudi s stavkom „im Küstenlande zwischen Görz und Triest“ je teritorij primorskih Slovencev nedostavno označen.

Ko popisuje Jagić razvoj slovenskega jezika in karakterizira posamezne dobe, nam kaže zopet velike vrzeli. Omeniti bi moral brižinske spomenike kot naš prvi jezikovni spomenik, pisan najbrž v ziljskem ali njemu sorodnem narečju. Če je že prešel spominske drobce od X. stoletja do protestantovske dobe (beneškoslov. rkp. vinogr. zakon, confessio generalis itd.), bi pa vsaj protestantovsko dobo na pri-

BAR, ČRNOGORSKO PRISTANIŠČE

meren način označil. „Große Schwierigkeiten waren dabei (t. j. pri prestavljanju biblije i. dr. v slovenščino) zu überwinden; ohne grobe Germanismen kam das Werk nicht zustande; es wimmelte nicht nur von deutschen Fremdwörtern, sondern selbst der deutsche Artikel wurde durch ein demonstratives Pronomen mit-übersetzt.“ To je vse, s čimer označi Jagič slovenščino reformacijske literature. Res je, da je vpliv nemščine na tedanjo knjižno slovenščino v leksikalnem kakor tudi v frazeološkem oziru precejšen, vendar je potrebno predvsem, da se pove, da je ta doba položila temelj naši pisni slovenščini, in sicer, da je bila podlaga dolensščina in da je šele pozneje prišla gorenjščina do veljave (po Vodniku, Kopitarju, Presernu itd.). Neumljivo nam je, da tako vsiljivo podarja nemški vpliv na naš jezik v poznejši — Vodnikovi dobi. Tako-le piše: „Vodnik und seine Zeitgenossen . . . warfen sich auf das Studium der Volkssprache, um zunächst für ihre eigene ganz deutsche (!) Denk- und Ausdrucksweise erträgliche slowenische Sprachformen und Wendungen ausfindig zu machen. Neben Vodnik sind auch Suppan (!) und Ravnikar zu nennen. Doch übertraf sie alle an ausgezeichneter Kenntnis seines krain. Dialektes der . . . Dichter Presern.“ To vse, namesto da bi povedal, da se je Vodnik naslanjal zlasti v pesmi na narodni jezik, dočim je ustvaril Ravnikar v svojih „Zgodbah“ (1815—1817) vzorno novoslovensko prozo, slonečo na narodnem jeziku, kar je zahteval predvsem Kopitar, in da je podal le-ta v svoji slovnici norme, po katerih se je odslej ravnala slovenska proza. Tudi poznejše dobe nam je Jagič le slabo označil.

Profesor Jagič deli slov. narečja v gorenjsko, dolensko, goriško, rezijansko itd. Danes delimo narečja slovenska z ozirom na stara polglasnika oziroma njun refleks najprej v dve glavni skupini: severovzhodno

in južnozahodno in šele potem diferenciramo lahko dolensko, gorenjsko i. dr. narečja. Mimogrede bi bilo treba omeniti tudi n. pr., da se odlikujejo koroška narečja z nekaterimi znamenitostmi (ohranjen nosnik itd.).

Nedostaten je končno tudi seznam jezikoslovne literature. Če govorimo o novejšem slovenskem jezikoslovju, tedaj moramo imeti vedno pred očmi tri glavne delavce: P. Škrabca, Štreklja in Oblaka. Toda Jagič Oblaka še ne omenja. Izmed dialektologov omenja Štreklja in takoj poleg njega Osvalda, dočim veliko važnejših dialektologov kot je Osvald (Ilešič, Grafenauer, Tominšek, Valjavec itd.) ne omenja. — Splošno rečeno napravi ta sestavek vtis precejšnje površnosti. Če že ne moremo zahtevati, da bi poznal mož sicer slavnega imena novejših jezikoslovnih rezultatov tako malega naroda kot smo mi Slovenci, tedaj pa bi smeli pričakovati, da poveri tak posel komu drugemu, ki bi svojo nalogo rešil veliko bolje. Če se je pa rodil ta oris kar 'en passant', je pa to tem bolj graje vredno, zlasti če pomislimo, da bo veljala ta zbirka kot nekaka uradna publikacija, iz katere bodo zajemali tujci informacije in se nanjo sklicevali. (N. pr. za konverzijske slovarje i. dr.)

ČRNOGORSKI KNJAZ NIKOLA

Dr. D. Gorjanec.

To in ono.

Zbližanje Južnih Slovanov. Aneksija Bosne in Hercegovine je zgodovinsko dejanje največjega pomena. Vpliv se kaže že v političnem in kulturnem življenju. V državni zbornici so se združili vsi jugoslovanski poslanci v „Narodni Zvezi“, ki ji načelujeta dr. Ivan Šusteršič in dr. Vicko Ivčević. „Narodna zveza“ je odločno naglašala v zbornici jugoslovansko državnoopravno stališče. Znamenito je dejstvo, da so se krščanski socialci, na čelu jim princ Alojzij Liechtenstein in dunajski župan dr. Lueger, izrekli za združenje Bosne in Hercegovine s Hrvaško in z Dalmacijo in za osnovanje jugoslovanskega kraljestva, v katerem hočejo dobiti protitež proti nadvladi Ogrske. Upajmo, da ti politični dogodki ne bodo izzvali krvave vojske, ki si je žele nekateri nepremišljeni elementi, ampak da postanejo početek za novo kulturno življenje med jugoslovanskimi narodi!

Slovenska Filharmonija. V Ljubljani se je ustanovil umetniški orkester z imenom „Slovenska Filharmonija“. Novi orkester je pri svojih dosedanjih nastopih pokazal že visoko stopinjo dovršenosti ob težkih modernih skladbah, tako da postane „Slovenska Filharmonija“ brez dvoma odličen in vodilen faktor v našem glasbenem življenju.

Dr. Benjamin Ipavec, znani priljubljeni slovenski skladatelj, je prošli mesec umrl ter tako hitro sledil svojemu bratu Gustavu v smrt. V obširnem življenjepisu, ki smo ga začeli ravnokar priobčevati, izpregovorimo več o njegovem umetniškem delovanju. Svetila mu večna luč!

□□□□

Koncerti „Glasbene Matice“.

Dvajset let že „Glasbena Matica“ prireja koncerte, — 8. junija 1888 se je vršil prvi — proizvaja vokalna in instrumentalna dela raznih slovenskih in slovanskih sploh, pa tudi neslovanskih skladateljev. S svojo izvrstno glasbeno šolo, s prirejanjem umetniškodovršenih koncertov in z izdajanjem glasbenih publikacij se čuti po pravici v to poklicano, da širi med Slovenci zmisel za glasbo, da Slovence glasbeno vzgaja in jih glasbenokulturno dviga.

Prvi koncert v letošnji (1908,9) sezoni se je vršil dne 8. novembra 1908 v prid dobrodelni akciji „za otroka“ na Kranjskem. Nastopil je pevski zbor „Glasbene Matice“, pomnožen z oddelkom šolskega moškega zbora, v dveh Slo-